

32000L0043

L 180/22

URADNI LIST EVROPSKIH SKUPNOSTI

19.7.2000

DIREKTIVA SVETA 2000/43/ES
z dne 29. junija 2000
o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 13 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije ⁽¹⁾,

ob upoštevanju mnenja Evropskega parlamenta ⁽²⁾,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-socialnega odbora ⁽³⁾,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽⁴⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Pogodba o Evropski uniji zaznamuje novo stopnjo v procesu ustvarjanja še tesnejše zveze med narodi Evrope.

(2) Evropska unija skladno s členom 6 Pogodbe o Evropski uniji temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter vladavine prava, na načelih, ki so skupna državam članicam in bi morala spoštovati temeljne pravice, ki jih zagotavlja Evropska konvencija za zaščito človekovih pravic in temeljnih svoboščin in kakršne izhajajo iz ustavnih tradicij, skupnih državam članicam kot splošna načela prava Skupnosti.

(3) Pravica do enakosti pred zakonom in zaščita pred diskriminacijo za vse ljudi predstavlja univerzalno pravico, ki jo priznava Splošna deklaracija o človekovih pravicah, Konvencija Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in sporazumi Združenih narodov o državljskih in političnih pravicah ter o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah in pa Evropska konvencija za zaščito človekovih pravic in temeljnih svoboščin, katerih podpisnice so vse države članice.

(4) Pomembno je spoštovati take temeljne pravice in svoboščine, vključno s pravico do svobode združevanja. Prav tako je v smislu dostopa do dobrin in storitev ter preskrbe z njimi pomembno spoštovati zaščito zasebnega in družinskega življenja in poslovanja v tem okviru.

(5) Evropski parlament je sprejel vrsto resolucij za boj proti rasizmu v Evropski uniji.

(6) Evropska unija zavrača teorije, s katerimi se poskuša dokazovati obstoj ločenih človeških ras. Uporaba izraza „rasa“ v tej direktivi ne pomeni sprejemanja takšnih teorij.

(7) Evropski svet je v Tampereju 15. in 16. oktobra 1999 pozval Komisijo, naj čimprej pripravi predloge za izvajanje člena 13 Pogodbe ES glede boja proti rasizmu in ksenofobiji.

(8) Smernice zaposlovanja za leto 2000, ki jih je sprejel Evropski svet v Helsinkih 10. in 11. decembra 1999, poudarjajo potrebo po vzpostavljanju ugodnejših pogojev za trg delovne sile, ki temelji na družbenih integracijah, s pomočjo oblikovanja usklajenih ukrepov, namenjenih boju proti diskriminaciji skupin, kakršna je narodnostna manjšina.

(9) Diskriminacija, ki temelji na rasi ali narodnosti, lahko oslabi doseganje ciljev Pogodbe ES, zlasti doseganje visoke ravni zaposlovanja in socialnega varstva, porast življenjskega standarda in kakovosti življenja, gospodarske in socialne kohezije ter solidarnosti. Poleg tega lahko oslabi cilj razvijanja Evropske unije kot območja svobode, varnosti in pravice.

(10) Komisija je decembra 1995 predstavila sporočilo o rasizmu, ksenofobiji in antisemitizmu.

(11) Svet je 15. julija 1996 sprejel Skupni ukrep (96/443/JHA) za boj proti rasizmu in ksenofobiji ⁽⁵⁾, s katerim se države članice zavezujejo, da bodo zagotovile učinkovito pravosodno sodelovanje v zvezi s kršitvami, ki temeljijo na rasističnem ali ksenofobičnem ravnanju.

(12) Da bi zagotovili razvoj demokratičnih in strpnih družb, ki omogočajo sodelovanje vseh oseb ne glede na njihovo raso ali narodnost, bi morali posebni ukrepi na področju diskriminacije, ki temelji na rasi ali narodnosti, segati dlje od dostopa do zaposlitvenih in samozaposlitvenih dejavnosti in zajemati področja, kakršna so izobraževanje, socialna zaščita, vključno s socialnim in zdravstvenim varstvom, socialne ugodnosti in dostop do dobrin in storitev ter preskrba z njimi.

⁽¹⁾ Še ni objavljen v Uradnem listu.

⁽²⁾ Mnenje, podano dne 18.5.2000 (še ni objavljeno v Uradnem listu).

⁽³⁾ Mnenje, podano dne 12.4.2000 (še ni objavljeno v Uradnem listu).

⁽⁴⁾ Mnenje, podano dne 31.5.2000 (še ni objavljeno v Uradnem listu).

⁽⁵⁾ UL L 185, 24.7.1996, str. 5.

- (13) V ta namen bi morali po vsej Skupnosti prepovedati vsako neposredno ali posredno diskriminacijo na podlagi rase ali narodnosti v zvezi s področji, ki jih obsega ta direktiva. Ta prepoved diskriminacije bi se morala uporabljati tudi za državljane tretjih držav, vendar pa ne zajema razlik v obravnavanju na podlagi narodnosti in ne posega v določbe, ki urejajo vstop in prebivanje državljanov tretjih držav ter njihov dostop do zaposlitve in poklica.
- (14) Skupnost bi si morala pri izvajanju načela enakega obravnavanja ne glede na raso ali narodnost skladno s členom 3(2) Pogodbe ES prizadevati za odpravo neenakosti ter za spodbujanje enakosti med moškimi in ženskami, predvsem ker so ženske pogosto žrtve večkratne diskriminacije.
- (15) Presoja dejstev, iz katerih je mogoče sklepati obstoj neposredne ali posredne diskriminacije, je predmet nacionalnih pravosodnih ali drugih pristojnih organov v skladu s predpisi nacionalne zakonodaje ali prakse. Taki predpisi lahko določajo, da se predvsem posredna diskriminacija ugotavlja z vsemi sredstvi, vključno na podlagi statistične evidence.
- (16) Pomembno je zaščititi vse fizične osebe pred diskriminacijo na podlagi rase ali narodnosti. Države članice bi morale tam, kjer je to primerno, in v skladu s svojo nacionalno tradicijo in prakso predvideti tudi zaščito za pravne osebe, če so izpostavljene diskriminaciji na podlagi rase ali narodnosti svojih članov.
- (17) Prepoved diskriminacije ne bi smela posegati v ohranjanje ali sprejemanje ukrepov, namenjenih preprečevanju ali nadomestilu za prikrajšanost, ki ji je izpostavljena skupina oseb posamezne rase ali narodnosti, in taki ukrepi lahko dovoljujejo organizacije oseb posamezne rase ali narodnosti, če je njihov glavni cilj omogočanje posebnih potreb teh oseb.
- (18) V zelo omejenih okoliščinah je različno obravnavanje lahko upravičeno, če značilnost, povezana z raso ali narodnostjo, predstavlja bistveno in odločilno poklicno zahtevo, če je cilj zakonit in zahteva sorazmerna. Take okoliščine bi morale biti vključene v informacije, ki jih države članice zagotavljajo Komisiji.
- (19) Osebe, ki so bile izpostavljene diskriminaciji na podlagi rase ali narodnosti, bi morale imeti ustrezna sredstva pravnega varstva. Da bi zagotovili učinkovitejšo raven zaščite, bi morala biti združenja ali pravni subjekti tudi pooblaščen, kolikor države članice tako določijo, da v imenu ali v podporo katere koli žrtve sodelujejo v postopku, ne da bi s tem posegali v nacionalna pravila postopka v zvezi z zastopanjem in obrambo na sodiščih.
- (20) Učinkovito izvajanje načela enakosti zahteva ustrezno sodno varstvo pred viktimizacijo.
- (21) Če obstaja domneva o diskriminaciji, je treba pravila o dokaznem bremenu prilagoditi in za učinkovito uporabo načela enakega obravnavanja prenesti dokazno breme na obtoženca, če so predloženi dokazi o taki diskriminaciji.
- (22) Državam članicam ni treba uporabljati pravil o dokaznem bremenu v postopkih, v katerih mora sodišče ali drug pristojni organ raziskati dejstva primera. To so tisti navedeni postopki, v katerih se od tožnika ne zahteva, da dokaže dejstva, ampak jih mora raziskati sodišče ali pristojni organ.
- (23) Države članice morajo krepiti dialog med socialnimi partnerji in z nevladnimi organizacijami za razpravo o različnih oblikah diskriminacije in za boj proti njim.
- (24) Zaščito pred diskriminacijo na podlagi rase ali narodnosti bi že sam po sebi okreplil obstoj organa ali organov v posamezni državi članici, ki bi bili pristojni za analizo obravnavanih problemov, za preučitev možnih rešitev in za dajanje konkretne pomoči žrtvam.
- (25) Ta direktiva določa minimalne zahteve in tako omogoča državam članicam, da uvedejo ali ohranijo ugodnejše določbe. Izvajanje te direktive ne sme upravičevati kakršnega koli nazadovanja v zvezi s stanjem, ki že obstaja v posamezni državi članici.
- (26) Države članice bi morale predvideti učinkovite, sorazmerne in odvračilne ukrepe v primeru kršitve obveznosti iz te direktive.
- (27) Države članice lahko socialnim partnerjem na njihovo skupno zahtevo zaupajo izvajanje te direktive v zvezi z določbami, ki sodijo v okvir kolektivnih pogodb, kolikor države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za stalno zagotavljanje rezultatov, ki jih določa ta direktiva.
- (28) Skladno z načeli subsidiarnosti in sorazmernosti, ki so določena v členu 5 Pogodbe ES, države članice cilja te direktive, namreč zagotavljanja skupne visoke ravni zaščite pred diskriminacijo v vseh državah članicah, ne morejo doseči zadovoljivo in ga torej zaradi obsega in vpliva predlaganega programa ukrepov lahko bolje doseže Skupnost. Ta direktiva ne presega tistega, kar je nujno za dosego teh ciljev –

SPREJEL NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE I

SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 1

Namen

Namen te direktive je določiti okvir za boj proti diskriminaciji na podlagi rase ali narodnosti, da bi v državah članicah uveljavili načelo enakega obravnavanja.

Člen 2

Pojem diskriminacije

1. V tej direktivi „načelo enakega obravnavanja“ pomeni, da ne sme biti nobene neposredne ali posredne diskriminacije na podlagi rase ali narodnosti.

2. V odstavku 1:

(a) se za neposredno diskriminacijo šteje, če se ena oseba obravnava manj ugodno, kakor se obravnava, se je obravnavala ali pa bi se obravnavala druga oseba v primerljivem položaju na podlagi rase ali narodnosti;

(b) se za posredno diskriminacijo šteje, če bi na videz nevtralna določba, merilo ali praksa postavila osebe neke rase ali narodnosti v posebno neugoden položaj v primerjavi z drugimi osebami, razen če to določbo, merilo ali prakso objektivno upravičuje zakonit cilj in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna.

3. Nadlegovanje se šteje za diskriminacijo v smislu odstavka 1, če pride do nezaželenega ravnanja, povezanega z raso ali narodnostjo, katerega namen ali posledica je kratenje dostojanstva osebe in ustvarjanje zastrašujočega, sovražnega, ponižujočega, sramotilnega ali žaljivega okolja. V tem smislu se pojem nadlegovanje lahko opredeli v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso držav članic.

4. Navodilo za pristransko ravnanje z osebami na podlagi rase ali narodnosti se šteje za diskriminacijo v skladu z odstavkom 1.

Člen 3

Področje uporabe

1. Ta direktiva se uporablja v okviru pristojnosti, dodeljenih Skupnosti, za vse osebe v javnem in zasebnem sektorju, vključno z javnimi organi, v zvezi:

(a) s pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica, vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem;

(b) z dostopom do vseh oblik in do vseh ravni poklicnega svetovanja, poklicnega usposabljanja, nadaljnega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso;

(c) z zaposlitvenimi in delovnimi pogoji, vključno z odpuščanjem in plačami;

(d) s članstvom in vključevanjem v organizacijo delavcev ali delodajalcev ali vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije;

(e) s socialno zaščito, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom;

(f) s socialnimi ugodnostmi;

(g) z izobraževanjem;

(h) z dostopom do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrba z njimi.

2. Ta direktiva ne zajema različnega obravnavanja, ki temelji na državljanstvu, in ne posega v določbe in pogoje v zvezi z vstopom in prebivanjem državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva na ozemlju držav članic ter v obravnavanje, ki izhaja iz pravnega položaja zadevnih državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva.

Člen 4

Bistvene in odločilne poklicne zahteve

Ne glede na člen 2(1) in (2) lahko države članice določijo, da različno obravnavanje, ki temelji na značilnosti, povezani z raso ali narodnostjo, ne predstavlja diskriminacije, če zaradi narave posameznih poklicnih dejavnosti ali ozadja njihovega opravljanja taka značilnost predstavlja bistveno in odločilno poklicno zahtevo, pod pogojem, da je cilj zakonit in zahteva sorazmerna.

Člen 5

Pozitivni ukrepi

Da bi zagotovili popolno enakopravnost v praksi, načelo enakega obravnavanja ne ovira držav članic pri ohranjanju ali sprejemanju nekaterih ukrepov za preprečevanje neugodnosti ali za nadomestilo neugodnosti, ki so povezane z raso ali narodnostjo.

Člen 6

Minimalne zahteve

1. Države članice lahko uvedejo ali ohranijo določbe, ki so ugodnejše za zaščito načela enakega obravnavanja kakor tiste, ki jih določa ta direktiva.

2. Izvajanje te direktive nikakor ne predstavlja temelja za znižanje ravni zaščite pred diskriminacijo, ki jo države članice na področjih, zajetih s to direktivo, že zagotavljajo.

POGLAVJE II

PRAVNA SREDSTVA IN IZVRŠEVANJE

Člen 7

Obramba pravic

1. Države članice zagotovijo, da so sodni in/ali upravni postopki za izpolnitev obveznosti po tej direktivi, vključno s postopki poravnave, če jih države članice štejejo za primerne, na voljo vsem osebam, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, in sicer celo potem, ko se je odnos, v katerem naj bi prišlo do diskriminacije, že končal.

2. Države članice zagotovijo, da združenja, organizacije ali drugi pravni subjekti, ki imajo zakonit interes pri zagotavljanju izpolnjevanja določb te direktive skladno z merili, predpisanimi z njihovo nacionalno zakonodajo, lahko sodelujejo v vsakem sodnem in/ali upravnem postopku, ki je določen za izpolnitev obveznosti po tej direktivi, bodisi v imenu tožnika ali v podporo tožnika z njegovim ali njenim soglasjem.

3. Odstavka 1 in 2 ne posegata v nacionalna pravila, ki se nanašajo na roke za vložitev tožb v zvezi z načelom enakosti obravnavanja.

Člen 8

Dokazno breme

1. Države članice skladno s svojimi nacionalnimi pravosodnimi sistemi sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da mora toženec dokazati, da ni bilo kršeno načelo enakega obravnavanja, če osebe, ki menijo, da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo uporabljeno načelo enakega obravnavanja, na sodišču ali pri drugem pristojnem organu predstavijo dejstva, na podlagi katerih se lahko domneva, da je prišlo do neposredne ali posredne diskriminacije.

2. Odstavek 1 ne preprečuje državam članicam uvesti pravil o dokazovanju, ki so za tožnike ugodnejši.

3. Odstavek 1 se ne uporablja za kazenske postopke.

4. Odstavki 1, 2 in 3 se uporabljajo tudi za vse postopke, ki se začnejo v skladu s členom 7(2).

5. Državam članicam ni treba uporabljati odstavka 1 pri postopkih, pri katerih mora sodišče ali pristojni organ raziskati dejstva v zvezi s primerom.

Člen 9

Viktimizacija

Države članice uvedejo v svoje nacionalne pravne sisteme take ukrepe, ki so potrebni za zaščito posameznikov pred vsakim neugodnim obravnavanjem ali škodljivimi posledicami kot odzivom na tožbo ali postopke, namenjene uveljavljanju skladnosti z načelom enakega obravnavanja.

Člen 10

Razširjanje informacij

Države članice poskrbijo, da se zadevne osebe obvesti o določbah, sprejetih v skladu s to direktivo skupaj z že veljavnimi ustreznimi določbami, po vseh primernih sredstvih na vsem ozemlju.

Člen 11

Socialni dialog

1. Države članice skladno z nacionalno tradicijo in prakso sprejmejo ustrezne ukrepe za krepitev socialnega dialoga med socialnimi partnerji, zato da se spodbuja enako obravnavanje, vključno z nadzorom nad prakso na delovnem mestu, s kolektivnimi pogodbami, pravili ravnanja, preučevanjem ali z izmenjavo izkušenj in uspešno prakso.

2. Če je to v skladu z nacionalno tradicijo in prakso, države članice spodbujajo socialne partnerje, ne da bi s tem posegale v njihovo avtonomijo, naj na ustrezni ravni sklenejo sporazume, ki določajo protidiskriminacijska pravila na področjih iz člena 3, ki sodijo v okvir kolektivnega pogajanja. Ti sporazumi spoštujejo minimalne zahteve, ki jih določa ta direktiva in ustrezni nacionalni izvršilni ukrepi.

Člen 12

Dialog z nevladnimi organizacijami

Države članice spodbujajo dialog z ustreznimi nevladnimi organizacijami, ki imajo v skladu s svojo nacionalno zakonodajo in prakso zakonit interes za prispevanje k boju proti diskriminaciji na podlagi rase in narodnosti, zato da se uveljavi načelo enakega obravnavanja.

POGLAVJE III

ORGANI ZA SPODBUJANJE ENAKEGA OBRAVNAVANJA

Člen 13

1. Države članice določijo organ ali organe za spodbujanje enakega obravnavanja vseh oseb brez diskriminacije na podlagi rase ali narodnosti. Ti organi so lahko del agencij, ki so na nacionalni ravni odgovorne za obrambo človekovih pravic ali za varstvo pravic posameznikov.

2. Države članice zagotovijo, da pristojnosti teh organov vključujejo:

- dajanje neodvisne pomoči žrtvam diskriminacije pri uveljavljanju njihovih tožb zaradi diskriminacije, ne da bi s tem posegali v pravico žrtev in združenj, organizacij ali drugih pravnih subjektov iz člena 7(2),
- izvajanje neodvisnih pregledov v zvezi z diskriminacijo,
- objavlanje neodvisnih poročil in sestavljanje priporočil glede vseh zadev v zvezi s tako diskriminacijo.

POGLAVJE IV

KONČNE DOLOČBE

Člen 14

Skladnost

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev:

- (a) da prenehajo veljati vsi zakoni in drugi predpisi, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja;
- (b) da se vse določbe, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja in ki so vključene v individualne ali kolektivne pogodbe ali sporazume, notranja pravila podjetij, pravila, ki urejajo profitna ali neprofitna združenja, in pravila, ki urejajo samostojne poklice ter delavske in delodajalske organizacije, razglasijo ali lahko razglasijo za nične in neveljavne ali pa se spremenijo in dopolnijo.

Člen 15

Sankcije

Države članice določijo pravila o sankcijah, ki se uporabljajo pri kršitvah nacionalnih določb, sprejetih v skladu s to direktivo, in sprejmejo vse ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev njihove uporabe. Sankcije, ki lahko zajemajo tudi plačilo nadomestila žrtvi, morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Države članice seznanijo Komisijo s temi določbami najpozneje do 19. julija 2003 in jo nemudoma obvestijo o vsaki njihovi poznejši spremembi ali dopolnitvi.

Člen 16

Izvajanje

Države članice najpozneje do 19. julija 2003 sprejmejo zakone in druge predpise, ki so potrebni za uskladitev s to direktivo, ali pa na svojo skupno zahtevo izvajanje te direktive v zvezi z določbami, ki sodijo v okvir kolektivnih pogodb, lahko zaupajo socialnim partnerjem. V takih primerih države članice zagotovijo, da socialni partnerji najpozneje do 19. julija 2003 z dogovorom uvedejo potrebne ukrepe, pri čemer morajo države članice sprejeti

vse potrebne ukrepe, ki jim bodo omogočali, da bodo vedno sposobne zagotoviti rezultate, ki jih nalaga ta direktiva. O tem takoj obvestijo Komisijo.

Države članice naj se v sprejetih ukrepih sklicujejo na to direktivo ali pa naj sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Načine sklicevanja določijo države članice.

Člen 17

Poročilo

1. Države članice do 19. julija 2005 in nato vsakih pet let sporočijo Komisiji vse informacije, ki jih Komisija potrebuje za sestavo poročila za Evropski parlament in Svet o uporabi te direktive.

2. Poročilo Komisije tam, kjer je to ustrezno, upošteva mnenje Evropskega centra za spremljanje in nadzor nad rasizmom in ksenofobijo, pa tudi mnenja socialnih partnerjev in ustreznih nevladnih organizacij. V skladu z integracijo načela enakosti spolov to poročilo med drugim priskrbi oceno o vplivu sprejetih ukrepov na ženske in moške. Glede na prejete informacije pa to poročilo po potrebi vključuje tudi predloge za revidiranje in posodabljanje te direktive.

Člen 18

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati na dan objave v *Uradnem listu Evropskih skupnosti*.

Člen 19

Naslovljenci

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Luxembourg, 29. junija 2000

Za Svet

Predsednik

M. ARCANJO